

Bozba

Maribor, 2. novem. 1934 Leto II.

Posamezna številka Din 1.50 Velja na mesec po pošti dostavljen Din 6.—
za inozemstvo Din 10.— Uredništvo in uprava: Gregorčičeva ulica 26
Telefon 29-70 Poštni čekovni račun 10.502 Izhaja vsak petek Oglasi po tarifi.

Štev. 44

Viteškemu kralju Mučeniku v spomin

Turobno ječijo zvonovi . . .
Vseh mrtvih je dan,
dan vseh mučenikov . . .
A Ti . . . o kralj —
si prvi med njimi,
ki krona ti trnjeva
venča glavo.

Odšel med junake si slavne!
Ded Petrovič Karadjordje Ti
v novem kraljestvu je stisnil
mrzlo roko . . .
ker delo končal si njegovo.

Tri brate si združil z mogočno roko,
začrtal si pot jim k svobodi,
trem bratom, ki so ene krvi.
Kot solnce, ki zemljo ogreva vesoljno,
tako nas ljubezen Tvoja je grela!
Kot vetrič, ki objema klasje zlato,
tako nas je Tvoja roka objela!

O, kruta usoda! Nemila! Prokleta!
ki kralja si nam ugrabila
v trenutku svečanem,
ko z večjo miru blagoslavljala
je delo končano — delo miru!

Trije bratje klonijo glave,
srca krvava,
V duši bol jim je velika.
Trije bratje so ostali sami.

A predno si odšel v neznane kraje,
se misel Tvoja je ljubeča
pred vrati večnosti še okrenila,
kot da svariti — ne prositi — hoče:
Čuvajte bratje svojo domovino!
To je slednja Tvoja prošnja bila,
ki kakor krik je brate presunila . . .
In Ti si čul odmev:
Prisegamo, da čuvamo to sveto uaročilo!

Kamnito žaro si sklesati dajmo!
Napolnimo jo do vrha s krvjo treh bratov!
Bratov Srba, Hrvata in Slovence,
ter poklonimo mlademu jo kralju,
da v vdanosti ga naši mine bolečina,
ki mu pretresla zdaj je srce mlado.

Duh pa očetov vodi ga do cilja,
ki plemenitemu očetu bil je smoter:
Ljubezen, mir in spet ljubezen!

Franjo Blaž.

Politične beležke

p- Izgubljeni mandati. Nedavno se je vr-
šila seja našega senata, na kateri je bilo iz-
zrebanih 23 senatorjev, ki jim poteče kma-
lu mandat. Novi senatorji bodo izvoljeni.

p- Proklamacija namestništva in vlade.
Naše kraljevsko namestništvo in vlada sta
izdala pred dnevi proklamacijo na narod,
kjer pozivata narod, da se še močnejše oklene
dela za dobrobit in procvit Jugoslavije.

p- Konferenca v Ankari. Te dni zaseda v
Ankari na Turškem, svet balkanskega spo-
razuma. Udeležujejo se zasedanja grški zu-
nanji minister Maksimos, romunski zunanji
minister Titulescu, turški zunanji minister
Ruždi bej, Jugoslavijo pa zastopa pomoč-
nik zunanjega ministra dr. Purić. O skle-
nih zasedanja bodo obveščeni tudi Bolgari,
ker se računa, da bodo tudi oni slej ali prej
pristopili k Balkanskemu paktu. Pred konfe-
renco je bilo tudi govora, da se bo na njej
razpravljalo o fuziji Balkanskega pakta z
Malo antanto.

p- Turški nacionalni praznik. Enajstletnica
turške republike se ne bo proslavila s sijajem
in paradami, kot je to bilo običajno, tem-
več bodo letos vse proslave tihe, v znak
žalovanja za blagopokojnim kraljem Aleksan-
drom I. Zediniteljem.

Po smrti — vstajenje!

Jugoslovanski narod je preživel čase
težke in dvomljive preizkušnje. Naši so-
vražniki so hoteli s krvavim in podlim
zločinom nad našim ljubljanim blagopo-
kojnim vladarjem, — ubili tudi Jugosla-
vijo.

Uračunali so se. Mislili so: ko bo pa-
del kralj, predstavitelj Jugoslavije in ju-
goslovanskega edinstva — bo padla tudi
Jugoslavija, razbito bo njeno edinstvo.
Tega niso doživeli, ker so pri svojih zlo-
činskih naklepih pozabili, da je

JUGOSLAVIJA PLOD STOLETNIH BORB ZA SVOBODO IN ZEDINJE- NJE JUŽNIH SLOVANOV

in da jo ne more streti tudi tako težak in
usoden udarec, kot jo je zadel z marseil-
skim zločinom.

Jugoslavlani smo prestali preizkušnjo
težkih dni odlično. Naši močatosti, s ka-
tero smo dušili v sebi veliko žalost in
gnjev, se je čudil ves svet. Tudi oni, ki
so pričakovali, da se bomo spozabili ob
mrtvem truplu vladarja, so morali o-
strmeti in biti razočarani.

Ob smrti blagopokojnega kralja smo se
Jugoslavlani pokazali vsemu svetu, da
smo

VREDNI ČUVARJI KRALJEVE OPOROKE.

Časi so taki, da bodo za ta zločin ka-
znovani samo indirektni krivci, orodja v
rokah pravih morilcev. Glede na čas in
razmere, jugoslovanski narod v nemj tu-
gi za svojim kraljem stiska pesti. Jugo-
slavlani ne bodo nikoli pozabili Velikega
kralja, ne bodo nikoli pozabili čuvati nje-
gove oporoke.

NE BODO PA TUDI NIKOLI PO- ZABILI, DA MORA PRITI TUDI ZA PRAVE MORILCE - ZLOČIN- CE, DAN PLAČILA!

Tega se zavedamo prav tako dobro
mi, kot oni, ki so inscenirali umor v
Marseillu.

Jugoslovanski nacionalisti smo s smr-
tjo kralja Aleksandra I. izgubili svojega
Vodnika in Vzornika. Kralj Alexander
nam je bil prvi vzgled neizmerne domo-
vinske ljubezni, vzgled borca za lepšo
bodočnost Jugoslavije, vzgled Voditelja,
ki mu je bila vedno pred očmi pravična
socialna ureditev države.

Našega Vodnika in Vzornika ni več
med nami. Minevajo dnevi naše tuge.
Kraljevo telo počiva na Oplencu. Trudni
kralj domuje tam v krogu nesmrtnih
Karadjordjevičev.

Ko ga je zadela Usoda, nam je Veliki
kralj zapustil amanet: »Čuvajte Jugosla-
vijo!« V tej prošnji, želji in ukazu, nam je
zaklical:

NE KLONITE RADI MOJE SMRTI! ŽIVITE IN ČUVAJE MI JUGOSLA- VIJO, VSEM SOVRAŽNIKOM NA- VKLJUB!

Jugoslovanski nacionalisti se tega
smrtnega vzklika svojega nekdanjega
Voditelja dobro zavedamo. Svojo neiz-
merno hvaležnost pokojnemu Aleksan-
dru in neomajno zvestobo dinastiji Ka-
radjordjevičev bomo najlepše pokazali,
če se bomo še tesneje

ZDRUŽILI OKOLI SVOJEGA NO- VEGA VODITELJA IN VZORNIKA, KRALJA PETRA II.

se zaupali njemu in v delu za pravično in
edinstveno Jugoslavijo koristili narodu
in domovini. Pa tudi v drugem oziru ho-
čemo zvesto in vestno izpolnjevati opo-
roko mrtvega kralja:

ARMADA JUGOSLOVANSKIH NA- CIONALISTOV BO VEDNO IN PO- VSOD, TUDI ZA CENO ŽIVLJENJ ZNALA ČUVATI NEDOTAKLJI- VOST VSEGA, KAR JE NAŠE IN KAR SMO SI MORALI USTVAR- JATI S KRVJO SVOJIH PREDNI- KOV SKOZI STOLETJA.

Mi živimo, ker živi Jugoslavija in ker
se zavedamo, da imamo vrednega nasled-
nika Velikega pokojnika. Vso ljubezen,
vdanost in zaupanje, ki smo ga imeli do
viteškega kralja Aleksandra I. Zedinite-
lja

SMO PRENESLI NA NJEGOVEGA SINA KRALJA PETRA II. KARA- DJORDJEVIČA,

ki je odslej naš vrhovni Voditelj in Za-
povednik.

Po dneh globoke žalosti vstaja Jugo-
slavija k novemu delu. Strnjena okoli
prestola mladega kralja, stopa v novo, še
svetlejšo razdobje.

Nacionalisti: kvišku glave, zaostriamo
svoj pogled, bodimo budni in delavni.
Smo tvorci nove dobe!

Naše delovanje je: ena sama, edinstve-
na Jugoslavija, nad katero bdi duh veli-
kega kralja in prisega štirinajstih milio-
nov:

Čuvajmo Jugoslavijo!

Pomembnost kon- ference v Ankari

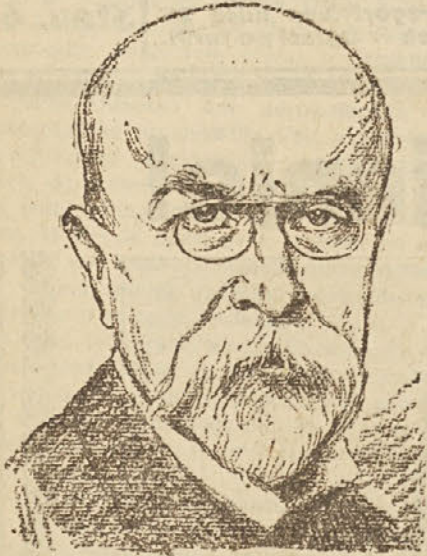
Te dni so se sestali v Ankari na Turškem
predstavniki vseh držav, ki tvorijo Balkan-
ski sporazum. Že pred zasedanjem je ves
svet pripisoval temu sestanku veliko važnost,
ker se je pričakovalo, da bo prišlo do novih
zaključkov. Po marseillskem atentatu so
mnogi pričakovali, da bo to imelo velik
vpliv na zunanjo politiko balkanskih držav.
Prav s to konferenco pa so balkanske države
dokazale, da jih ne more nobena sila več
zadržati na poti do popolne osamosvojitve.
Balkanci bodo uresničili geslo: »Balkan bal-
kanskim narodom, balkanski narodi Balka-
nu!« — Z napetostjo pričakuje vsa evropska
javnost, ali bo k Balkanskemu sporazumu
pristopila tudi Bolgarija. V primeri, da se to
zgodí, bo s tem najlepše kronano delo blago-
pokojnega jugoslovanskega kralja, ki si je
zamislil in tudi ustvaril ta sporazum. Po vseh
zadnjih dogodkih sodeč, bo Bolgarija čim
prej pristopila. S tem bodo vse balkanske
države medsebojno povezane in bodo tvorile
odločujoč faktor na Balkanu in v Evropi. —
Precej se je govorilo tudi o fuziji Balkan-
skega sporazuma in Male antante. V tem
oziru pa moramo biti precejšnji pesimisti, po-
sebnost z ozirom, ker se je Grčija izjavila
proti. Možno pa je, da pride do kompromisa,
ki bo uresničil tudi to zamisel.

Čuvajmo Jugoslavijo!

POLITIČNE BELEŽKE

Ob češkoslovaškem narodnem prazniku

Brez kakoga sijaja in bučnih svečanosti je potekel letošnji češkoslovaški narodni praznik, ki ga proslavljamo 28. oktobra. Tega dne proslavlja češkoslovaški narod obletnico svoje samostojnosti in svobode. Tega dne leta 1918. je bila končana tudi notranja revolucija Češkoslovaške s formalnim aktom proglativne osvoboditve od Habsburžanov. Ta formalnost pa ni bila lahka, ker

T. G. Masaryk.

so morali Češkoslovaki s silo zasesti zadnje postojanko avstro-ogrske oblasti in sicer vojno zapovedništvo v Pragi, kjer so tabore cesarske in kraljevske čete, sestavljene iz pretežno madžarskih vojakov. Nato se je formirala prava revolucionarna vlada in prevzela posle za dobo, dokler se ni povrnila v Prago legalna vlada, ki se je organizirala izven mej nove države in ki je bila priznana od zaveznikov.

Letošnja proslava je šestnajsta. Bratje Češkoslovaki so se radi tragičnih dogodkov v Marsejlu odpovedali velikih in sijajnih proslav in proslavljajo šestnajstletnico svoje svobode povsem tiho. Mi, Jugoslovani, smo dragim bratom za to pieteto hvaležni in se z iskrenim srcem priključujemo tej tihi proslavi z vzklikom: **Živela češkoslovaška republika! Živel predsednik Češkoslovaške dr. Tomaz G. Masaryk! Zvestoba za zvestobo!**

*

Vzroki neuspeha španske revolucije

Nagli padec Katalonije je odločil tudi že usodo španske revolucije. Španski levičarji so bili v primeri s socialističnimi strankami drugih dežel v mnogo boljšem položaju, ker so se lahko opirali ob močno strujo separatistov v Kataloniji. Katalonija, kot najbolj industrijski in najbolj evropiziran del Španije, je bila najnaravnije prizorišče za upor proti prodirajoči reakciji. Barcelona bi naj bila sedež protivlade, odtod bi naj izšel upor proti Lerrouxu. Že pred desetimi leti je bilo jasno, da bo morala Katalonija prej ali slej prevzeti to vlogo. To se je potrdilo ob zadnjih parlamentarnih volitvah, ki so razen v Kataloniji in nekaterih mestih, predvsem v Madridu, izpadle za odločno zmago desničarjev. Vendar je revolucijsko razpoložena Katalonija presenetila, ko je dokazala, da ni dovolj čvrsta svoji zgodovinski nalogi: ob večerni uri proglašena svoboda, je v jutranji zarji zatemnela v ognju prodirajoče vojske.

Generalitat je padel in z njo ves 14. aprila 1931. leta zasnovani režim. Po pravici velja tudi za Španijo beseda: **barikade so zaključek dolgoletne slabe politike. Politika demokratske republike v Španiji je bila slaba. Zakaj?**

Iz odgovora na to vprašanje se porajajo naravnost presenetljive analogije. So to analogije, ki imajo svoj izvor mnogo globlje kot zunanje paralele španske socialne demokracije. Radi teh globokih analogij se izplača spoznati vzroke španske katastrofe.

Španska levica s socialnimi demokrati na čelu, ni razumela prodreti državo. Oblasti si ni pridobila s lastno močjo, temveč edino na račun šibkih nasprotnikov.

Njene fraze so kljubovale premoči, niso pa izvirale iz prave zavedne moči, temveč iz neugodne želje po provokaciji. Temu odgovarjajoč je bil njihov najljubši posel: vneti v katoliški Španiji kulturni boj, medtem ko so resnično potrebne in življenjsko važne reforme, kakor regulacija tal, ostale le na papirju ali pa so se izvedle po njihovi negativni posledici. Na primer: Pouk so sekularizirali in vendar še danes ni nikake upo-

rabljive laiške šole. Posestva cerkva so demonstrativno razlastili, toda zemlje laičnim kmetom niso podeljevali.

Ko je nezadovoljnost množic naraščala, (no ben režim ni zapadel tako naglo nepopularnosti, kakor demokratični režim v Španiji) in se je vodstvo izmikalo iz rok levičarjev, je nastopala vlada, kateri so takrat pripadali tudi še socialni demokrati, pri udušenju vstaj skrajno brezobzirno, česar kakšna meščanska vlada ne bi tvegala. V Casas Viejasu, majhni vasi v Andaluziji, so leta 1932. prebivalci, povečini analfabeti, proklamirali komunizem. Guardia-civil pa je uprizorila bestijalno klanje, ki ga je v parlamentu energično ščitil ministrski predsednik Azana. Ta slučaj, ki ni ostal osamljen, je bil za vlado usoden. Vedno bolj je izgubljala na moči in uplivu in končno ji je ostala le še večina v parlamentu. S to je vladala še nekaj časa do novembra lanskega leta in se pokorila za ostanek svoje popularnosti. Volitve pa so jo spravile tudi ob vladno večino.

Ko ni bilo več mogoče vse zaigrano in izgubljeno nadomestiti, se je španska levica, izrinjena v opozicijo, oborožila. Vendar ji pa priprave za barikadni boj niso zadoščale: njen tisk in njeni zastopniki v parlamentu so vztrajno grozili z izvenparlamentarnim bojem — z demonstracijami, splošno stavko in revolucijo. Ta sistematična grozilna politika je začasno prenehala, ko so nekega dne množice z večino sindikalistov samostojno, brez dovoljenja socialno-demokratske stranke, vdrle na ulice. To je bilo koncem leta 1933. V Barceloni, v Madridu, v Zaragozi je tekla kri. In socialno-demokratske organizacije so hitro izjavile, da se jih vstaja zbežena množice ne tiče. Ko so se te vstaje s krvjo udušile, se je grozilna in oboroževalna politika nadaljevala. Med tem, ko so se tudi nasprotniki opomogli in se oborožili, pa se je pošastil levičarjev čuden strah pred lastnim pogumom. Čim več orožja so imeli, tem bolj so trepetali, tem šibkejši so se smatrali. Od-

Kdo so pravi gospodarji sveta?

(Po »Die Zeit«.)

Le redkokedaj se tako zelo molči o kaki svetovni senzaciji, ki dan na dan prinaša nove preokrete in razkritja, kot se molči o raziskavanju oboroževalne industrije, katerega je pričel odbor ameriškega senata. S trudom in potrežljivostjo se morajo zbirati skope novice in beležke, ki vsaj za silo nudijo vpogled v situacijo današnje dobe, v delovanje skrivnostnih sil zakulisnega sveta, ki tirajo človeštvo v nove krvave katastrofe, napram katerim je svetovna vojna pritlikavec. V potu svojega obraza si pridobimo pravico ponovno vprašati, da-li vlada svetu neumnost ali zloba? To vprašanje, ki je slabo formulirano, se žal mora zanikati, kajti tajinstvena moč, ki se s pošastnim nasmehom nahaja za že trepetajočimi kulisami svetovne zgodovine, ni nič manj neumna kot skrajna zlobna. **Ime ji je: oboroževalna industrija.**

Iz vzrokov, ki jih bomo na koncu premotrili, se je washingtonski odbor pod predsedstvom senatorja Nye-a tri tedne pošteno trudil, da bi objasnili metode in cilje te višje sile sveta. Ne pretiravamo, če trdimo, da je te tedne v Washingtonu sede na zatožni klopi grandiozen svetovni zločin vseh časov. Kot rezultat te preiskave so bile važne, deloma razburljivo pikantne činjenice. Kot posledica tega so sledili diplomatski protesti, ki jih je cela vrsta držav (bilo jih je pet. Op. ured.) poslala v Washington, ki so povzročili preložitve seje odbora na 20. november 1934. Kaj bo ta seja sklenila, ne vemo. Prav pa je, da si že sedaj stvorimo sliko o etapah sedanjih takih sej. V začetku so imele take seje vselej namen brezpogojno razkriti vse prizadete osebe in jih predstaviti širši javnosti. Žurnalistika pa pri tem iz dovolj prozornih vzrokov ni hotela sodelovati. Odbornik senator Homes Bane je na prošnjo, da bi se zamolčalo ime nekega južno ameriškega politika, odgovoril: »Prebivalci Južne Amerike naj se zavedajo, da lahko samo brezpogojna odkritost jamči za mir. Kaj nam pomaga, če se v tej zadevi le količkaj zakriva ali pretvarja. Prepričan sem, da bodo tudi one evropske države, katerim vladajo municijški industrijalci, v kratkem času vodile slične preiskave. Menim, da je v interesu nas vseh obvarovati bodočo moške generacije pred grozotami drugega svetovnega požara.«

Kmalu nato so se pojavile intrige visoke diplomacije napram tem diplomatsko-najvini-

lašali so z izbruhom, pomirjali množice, ki ji je upadel pogum in rasla nestrpnost. Sledile so: **konfiskacije orožja, razveljavljanje organizacij, aretacije množic in prepovedi.** In najzadnja napaka levičarjev je bila ta, da je sprejela od nasprotnika ukaz glede časa izbruha, kajti vladni sestav Lerrouxev je bil dobro zasnovana in prevdajena provokacija na račun levičarjev. Še, preden se je boj vnel, je bil že izgubljen.

Deseturni obstoj svobodne katalonske republike tudi ni zgolj slučaj. Njen padec razkriva usodno slabost levičarjev, ki izvajajo, kadar so na konju, vsikdar take koncesije, ki so ji v škodo, a nasprotniku v korist. Tako so priznali španskim ženam pravico glasovanja, čeprav so vedeli, da bo večina glasovala proti republiki in demokraciji. Tudi so pred volitvami opustili ona propagandna sredstva, ki bi naj bila zapoved vladi. Dasi so vedeli, da je španski narod zoper vlado. Končno so po večmesečnem kovanju zvarili iz katalonske avtonomije nekaj »Estatuto«. S tem so hoteli očuvati občutljivost španskih reakcionarnih centralistov. »Estatuto« ni zadovoljil nikogar in tudi ni bila nikaka pravilna avtonomija, čeprav je bilo jasno, da bi se v slučaju reakcije lahko samo močna, tudi vojaško neodvisna Katalonija ubranila, in katere padec bi zapečatil usodo republike.

Zapečatila jo je. In s krvjo priborjena španska demokracija je padla po lastni krivdi. —

*

p- **Potovanja Gömbösa.** Madžarski ministrski predsednik namerava posetiti Dunaj, Rim in Berlin. Iz teh potovanj se da sklepati, da Madžari omahujejo in ne vedo prav, kam se bodo vezali.

p- **Siamski kralj odstopil.** Z ozirom na dogodke v Siamu je siamski kralj, ki se nahaja trenutno v Londonu odstopil. Vlada namerava proglašiti republiko. Računa se na velike nemire v Siamu, ker je siamski kralj med narodom izredno priljubljen.

p- **Izgon poljskih rudarjev.** Francija dan za dnem izganja poljske rudarje. Pred dnevi jih je moralo zopet okoli 100 z družinami vred, zapustiti Francijo.

ru igra važno vlogo neka visoko stoječa osebnost. Katera? Pojasnilo najdemo v neki časopisni notici o prvem zasedanju preiskovalnega odbora. Glasi se:

»Predsednik ameriške oboroževalne firme Engineering g. Diggs je pričel svoje izjave pred preiskovalnim odborom s tem, da je skušal omalovaževati celo vrsto intimnih pismenih dogovorov s tujimi državami, ker bi drugače ameriška oboroževalna industrija utrpela velikanske škodo. Šele, ko so mu zagrozili, je Diggs s obotavljivo in tihim glasom izjavil, da je leta 1932. potoval v London, da bi tamkaj konferiral s poljskimi državnimi zastopniki o dobavi orožja. Ob tej priliki je sam angleški kralj interveniral v prid angleške oboroževalne firme Vickers in Armstrong. Po teh stvkih ameriškega industrijalca je v odboru prišlo do velikega razburjenja in predsednik je sejo moral zaključiti.«

Sedaj razumemo, čemu so po izjavi take priče pre malo verodostojne in čemu njih izjave ne morejo obsegati potrebne, destilirane resnice. Ni potreba šele iz ameriških protokolov iskati, v kako mogočih rokah so akcije Vickers-Armstrong-a, najmočnejšega oboroževalnega koncerna na svetu. Že pred vojno ni bila več tajnost, tajna zveza med Vickersom in angleško vlado. Ob izbruhu svetovne vojne je bil Lord Chamberlain mogočen posestnik Vickerskih obilicij. Nadalje so bili še drugi važni funkcionarji ali celo upravitelji Lord Sandhurst, ki je že davno bil državni podsekretar za vojne zadeve, dalje državni sekretar za kolonije Lewis Harcourt in Balfour. Sedanji akcionerji pa so državni sekretar vojnih zadev sir John Gilmours, notranji minister in herefordski knezoškof dr. Karr. Anglija je torej v primeri z drugimi državami zelo zainteresirana na prodaji v njenih deželah proizvajane municije.

(Se bo nadaljevalo.)

Jugoslovenskemu Sokolstvu!

Razkrita je tajna odvratnega zločina, izvršenege nad našim Velikim Kraljem Mučnikom. Teroristična akcija, ki je v službi revizionizma, je poizkušala, da z marsejskimi strelj, namenjenimi našemu Viteškemu Kralju Ujedinitelju, razruši državno in narodno edinstvo jugoslovenskega naroda.

Zločina roka je uničila življenje narodnemu Kralju, ki ga je hvaležni narod z največjo podaniško vdanostjo, z neizmerno bojestvo in ljubeznivo položil v Panteon večnega življenja, toda ni uničila duha naroda in ideje državnega in narodnega edinstva.

Jugoslovenski narod živi in bo živel svobodno in ujedinjen. Ideja svobe in edinstva, ki je stoletja živela v dušah velikih narodnih sinov in v Velikem Kralju Mučniku, živi sedaj že v vsem jugoslovenskem narodu.

Grozoviti zločin, izvršen nad našim Viteškim Kraljem Aleksandrom I. Ujediniteljem, je pretresel dušo in izzval bol, soze in glasno lhtenje vsega našega naroda. V tej narodni boli, v teh solzah in v tem lhtenju vidimo svetli simbol naše narodne etike, ki mora z njo biti prožeto vse naše državno življenje. Sokolstvo smatra, da bo Jugoslavija očevalo in dvignilo samo ono delo, ki mu je izhodišče etično pojmovanje naroda, izraženo v teh tožnih trenutkih v bolestnem kriku ogorčene in užaloščene narodne duše.

Vi, Jugoslovenski Sokoli, bodite kot posebjena narodna misel tudi v bodoče čuvarki državnega in narodnega edinstva, ki ga je posvetila Kraljevska kri. S svojimi novimi napori in s svojim delom dokažite, da stoji za našim Mladim Kraljem Petrom II. edinstven in nedeljiv ves jugoslovenski narod, ki bo branil in ubranil pred napadi naših neprijateljev svojo svobodo in edinstvo z vsemi svojimi močmi — tudi za ceno naših večjih in naših žrtv!

Sporočite vsem, da bo siloviti val nacionalne solidarnosti zdrobil vse, kar bi se postavilo na pot konsolidaciji, napredku in varnosti našega naroda in naše Domovine!

Stojte na straži! Orkanska sila nam prihaja z naše vasi. Sokolska vas je kritikinja. Ona je viteško zaplakala za svojim Viteškim in Gospodarjem Domovine!

Z vero v Boga pojdite na tvorno delo! Čuvajte nad čistočo sokolske misli, zberite okrog sokolskih praporov vse prekaljene nacionalne moči, ki v njih živi duha Jugoslovenstva! Podvojite svoje sokolske napore, bodite pripravljene na vse žrtve in tako odsej kakor že doslej!

ČUVAJTE JUGOSLAVIJO!

Zdravo!

BEOGRAD, dne 22. oktobra 1934.

Uprava Saveza Sokola kraljevine Jugoslavije.

Zberimo svoje moči!

Če je življenje, ki je posvečeno ostvaritvi kakšne ideje, najvišja vrsta življenja, potem je smrt in konec našega kralja Mučenika v resnici apoteoza one ideje, katero so naše vojne generacije na vseh straneh, kjerkoli živi naš narod, pod različnimi okolnostmi in z različnimi nacionalnimi nijansami, drhteč nosile v srcu.

Vstala je država, o kateri smo vsi sanjari pred petnajstimi leti, katero je skozi solze ugledala naša zemlja s hrepenječimi očmi. Sedaj pa jo moramo braniti ne samo na nekem neaktualnem in imaginarnem bojnem polju, temveč tudi na idejnem, ki leži pred nami.

Tragika naših generacij vseh političnih nians je koncem vojne bila v tem, da smo mislili, da je končno le prišel čas, ko lahko udobno zaživimo v miru in alihkomiselnosti. Mnogi so bili mnenja, da lahko brez skrbi ležemo na Kosovu in se zabavamo s prijatnim animalnim življenjem. Danes pa smo si v svesti, da za nas ne sme biti brezskrbnosti in odmora in da ga tudi ni. Nasprotno se zavedamo vsi, da je prišel trenutek, ko mora biti vsak mož na svojem mestu.

V ostalem, pozitivnosti našega političnega razvoja so bile pri nas dosežene samo dinamično. Osnovna vrednost in glavne črte našega nacionalizma sta bili doslej v mogočem zamahu. Nepriradni so bili vsi veliki intervali pasivnosti. Mala dela brez prestanka so nam pridobivala malega človeka, pridobila so nam naš Jug, vse naše kraje izpod Ristovca in v trenutku občega pokreta so se pokazala kot velika dela.

Pri nas so pesimisti postavili teorijo, da je treba vse prepuščati času. Po njih je preteklost tako polna tegob in težav, da se moramo nekaj časa oddahnuti, če hočemo z njo začeti z delom. Danes pa, če hočemo samemu sebi dobro, ne smemo biti za pozitivnost, temveč baš obratno.

Z veliko zamudo smo prejeli aksijon, da je bila naša nacionalna ideja drago kupljena, s strašnimi žrtvami. In zato je treba, da je vsakemu sveta.

Ne kot primer tujih sodobnih pojavov, tem več kot naša lastna neizbežnost nam naj bo vselej pred očmi večni zakon političnega dogajanja, da hodijo pred idejo vselej epohe, ko te ideje obsegajo samo gotov sloj njih pripadajočih ljudi, nacionalistov.

Problem za nas, nacionaliste vseh nians, je v današnji dobi v tem, da združimo svoje moči, da se iz privatnega, apatičnega življenja vrnemo vsi na svoja mesta in da v imenu naših mrtvih, med živimi ponavljamo brez oklevanja samo en pokret.

Večina izmed nas vidi samo naše vojne žrtve, padle v vojni, a le majhna skupina slutni, da jih imamo tudi na društvenih, patriarhalnih, duhovnih in predvsem narodnih poljih.

Večina izmed nas je še vedno dostopna za plemenske tradicije in svoje regionalne intimnosti ter fascinirana od idej predvojnega liberalizma.

Po tej doktrini bi bila država pred vsem zato, da nudi posamezniku udobnost. Bila bi Jelisejsko polje za pripadatelje sprehode in prepire politikov, stalna tema prerakanja »intelektualcev«, občja svojina vseh načitanih in faliranih studentov, udobna zajednica, v kateri lahko vsakdo igra, kot mu najbolje kaže.

Mesto tolikih ideologij, je danes potrebno zbiranje nacionalistov vseh nians, od Slovenske Krajine, od Novega mesta in Maribora, preko Karlovca in Varaždina, Velebita in Pakre, skozi Primorje, bosanskega in hercegovskega brda do vojvodinskih ravnin, šu-

medijskih bregov in stare Srbije. Zbiranje vojnih, kmečkih in delavnih sil, ki nimajo interesa varovati tradicijo in lažne parole demagogov.

Za ta naš nedeljiv sloj je potrebno, da se v njem zbere vse moči dosežanih nacionalnih organizacij.

Po mestih obstoja nevarnost, da se razvije moralni defetizem v osnovi tujerodnih slojev, lažna kultura, pritajena in razjedajoča indiferentnost.

Običajno se, kadar najese pogovor na narodno bodočnost, vselej govori o možnosti bodočih voja. V resnici pa ni pretirane opasnosti glede zunanjih neprijateljev. Naš narod, naša zemlja, se po sodbi vojnih strokovnjakov, ne nahaja v nepovoljnem položaju za kakšno moderna in fantastična bodoča vojevanja, če se jim Evropa ne bo mogla iz-

ogniti. V povoljnem od drugih narodov vsekakor ne.

Pač pa je velika nevarnost v naših duhovnih problemih. V njih lahko narod izgubi svoj herojski lik, svoje ostre črte in moralo preizkušene značajnosti in vztrajnosti, nacionalno moralo, s katero se ponaša vsaka, tudi najbednejša koča.

Naš narod neizpodbitno obstoja, ne sme pa obstojati mišljenje, da se ga mora prepuščati duhu in toku časa. Ljubiti moramo narod, a še višje moramo ljubiti svetlo idejo o njem.

Patriarhalen, s svojimi krasnimi nošami, narečjem in običaji, je kot hidra požiral vse politično blato naših bivših strank.

Kar je treba, niso liberalne ideje, niti hvale in laskanje poudinim pokrajinam in plemenskim deličem, temveč trdo delo in aktivnost naše generacije.

(Po »Idejah« — Beograd.)

Še o kulturnih in nacionalnih organizacijah!

Prejeli smo: V prejšnji številki »Borbe« je nepodpisani članek objavil zelo zanimive razmere v naših takozvanih »kulturnih« in »nacionalnih« društvih. Žal je bil pisec optimist, ker je tem društvom pripisoval še precejšno aktivnost. Mnenja pa sem, dokler bomo krili ta društva pod kulturnimi in nacionalnimi naslovi pred vsakim napadom, tako dolgo se položaj nikakor ne bo izboljšal. Nacionalizem in kultura nista za to, da bi si nekateri iz njih kovali kapital, niti za to, da bi se pod nje zatekali razni elementi, kojih namen je retuširanje njihove umazane preteklosti. Kultura in nacionalizem pa zahtevata odkritega in resnega dela. Oboja sta najsvetejše prizadevanje za podvig mase, ki bodi v sedanjih nemogočih razmerah. Zato naj bodo nositelji kulture in nacionalizma značajni in zmožni ljudje, ki se zavedajo svojih ciljev in lahko brez skrbi dajo odgovor ljudstvu, za katerega delajo. Zavedajo se naj, da je društvo edinica, ki svojim članom ustvarja mišljenje o drugih, večjih edinicah, kot sta cerkev in država. Ako človek izgubi zaupanje že v tako majhno zajednico, kako šele bo motril državo. Ker je posameznik, posebno še naš mali delovni človek preslaboten, da bi se boril proti vsem življenjskim neprilicam, zato si je ustvaril društvo, osnoval društvo. Društvo se bori za njegove interese in ne za interese voditeljev. Društvo je in bodi spoj enakih, ki so le v skupnosti jaki in odporni. Interese društva posebej njegov voditelj ali predsednik. Ta mora razumeti hofenje in potrebe članstva ter mora delati na uresničenju tega hofenja brez vsakih lastnih in osebnih primesi. Naloga predsednikov in voditeljev kulturnih društev je torej skrbeti za kulturo svojega članstva. Predsednik si torej bodi najprej v svesti, kaj je kultura. Razlikovati mora med zabavo in kulturo. V Mariboru na primer obstoja neko kulturno društvo, kojega kultura je v prirejanju plesnih šol in kegijaških večerov. V svojem dolgoletnem obstoju je to društvo priredilo komaj eno akademijo (in še to s prosto zabavo) ter dvoje kratkih igric. Z drugimi kulturnimi junaštvi se ne more ponašati. Pač pa je društvo priredilo vsako-

leto Miklavžev večer in nešteto veselice, seveda brez »kulture«. Tako društvo mora upravičeno vreči svojo naslovno tablo z napisom: »kulturno društvo« iznad vrat ter jo nadomestiti s »plesno šolo«, »kegijaškim klubom« ali pa z »veseličnim društvom«.

Nacionalna društva pa se naj v prvi vrsti zavedajo, da so nacionalna in da ni nacionalizem azil, temveč odgovorna izpostavljenost. Razkroj nacionalnih društev bi pomenil razkroj države. Zato kritika takih društev ni zlonamerna, temveč lekovita. Šele ko pričujemo z odpravljanjem lastnih napak, bo naša stavba trdna in neomajna. V Mariboru imamo sportne, nogometne in kolesarske klube, ki vselej zatirajo svojo nacionalnost, pa jim sede v odboru ljudje, ... so bili še nedavno zagriženi nasprotniki vsake jugoslovske misli.

Brezobzirni kritiki pa naj bodo podvrženi tudi kulturni zavodi, ki naj v najvišji meri reprezentirajo narodno kulturo. Poleg šol je tak zavod — gledališče. Nočem se vtikati v repertoar ali vzgojno nemogoče scene nekaterih komadov, ker je to naloga kulturnih referentov (ki so po mojem mnenju še preveč prizanesljivi), omeniti hočem le, da se del članstva tega zavoda prav malo zaveda svojega kulturnega poslanstva. Čudim se, kako se morejo mariborske baletke, ki so izključno Slovenke, na cesti in celo v gledališču pogovarjati med seboj v prisutnosti mariborski nemščini. Kako se moreta dve gledališki dami v dneh največje žalosti za tragično preminulim kraljem in kavarni na ves glas krohotati?

Ako točno pregledamo vse mariborske kulturne razmere, si moramo na žalost priznati abnormaalno-smešen položaj: V Mariboru je kultura trhel stavec, ki se je naktil in se z muko prisilil k mladostnemu koraku. Je lepa sočna fraza na zunan, a brez vsebine. Maribor je provincialno dojel kulturo kot kmet, ki si je nakupil čitva, da tako prikrije svoj analfabetizem. Maribor ima polna usta kulturnih pojmov, ker hoče prepričati vsako kritiko o svojem prizadevanju in resnem stremljenju.

Čuvajmo Jugoslavijo!

njihovih predavanjih so vselej kričali: vsak človek ima pravico do življenja. Tako so govorili, delali pa drugače. Mi delavci smo jim bili samo število, s katerim so se bahali. Sicer pa so delali med tisto njihovo gospodo, doktorji in profesorji ter med nami nižjimi, veliko razliko. Misliš, da se je za nas kdo brigal? Vraga! Po pravici ti povem, če sem koga izmed njih pozdravil na cesti, ga je bilo sram. L... si poznal? Ko je bil brez službe, ga tistih gospodov nihče ni hotel sprejeti v svojo vilo. Zima je bila. On pa tak — na cesti. Saj ga ne bi imeli zastoj. Drva bi jim sekal, delal bi jim za tisti kratek teden. Ker ga nihče ni hotel, sem ga jaz vzel k sebi. Saj samo revež prav razume reveža! Sam sem komaj izhajal, — sedaj pa sva bila dva. In veš kaj je bilo potem? Ko sem zopet enkrat šel gor, me je eden izmed onih gospodov ustavil: »Lepo si storil, da si ga vzel pod streho«. Tedaj mi je bilo, da bi ga udaril v obraz. Samo rekel sem: »Ne imejte me za norca!« In sem šel; sedaj ne grem več gor.

Pa saj sedaj itak nikogar več nimajo. Tisti par študentov, ki nas še niso gledali tako od zgoraj navzdol, — so pozaprl. Drugi delavci so se tudi prepričali, da gori gospodje samo govoričijo. In so šli. Ostala je

samo tista majhna klika gospodov in gospa, ki je prej komandirala. Verjemi, nas delavce bo težko kdaj kdo razumel. Ker se za njih ne potrdi. Saj smo tudi mi ljudje. Pa zbogom.

In je šel še bolj sključen in betežen...

Imam manjjo, da zelo rad posečam pokopališča. Pred kratkim sem zopet šel, skorajda pobožno romal. Te dni pred vsemi svetimi, so grobovi, ki so bili prazni in pusti, oživel. Polno ljudi je na njih. Grebejo, kltijo in lepšajo. Za pokopališčem sem našel zapuščen grob. Ugibal sem, da-li je pokojnik zločinec ali samomorilec, ker mu niso privoščili posvečene zemlje. K meni je stopil srednje star človek, v potepuške cape oblečen. Ta človek me je že večkrat presenetil. Ljudje se mu smejejo, ga smatrajo za bebca. Toda včasih se zresni in govori kot zelo naobražen človek. Prosto me je vprašal: »Si ga poznal?« Začuden sem ga pogledal. On pa je nadaljeval: »Nič zato, če ga nisi. Sam se je ubil. Mlad je še bil, pa je že uvidel, da je vse skupaj neumnost. Starši so mu bili zelo verni. Zato jih je globoko potrl, ker mu niso dovolili cerkvenega pogreba. Župnik jih je zapodil, ko so ga prosili, češ, da je bil strahopetec, ki se je življenja bal. Jaz pa

Članstvu Narodne odbrane

Usoda nas je še enkrat stavila pred preizkušnjo, da bi sami pred seboj, pred svetom in zgodovino pokazali starejši člani: Ali je povojno življenje zmanjšalo tisti svetli plamen, ki je naše napore na našem narodno obrambnem delu dvignil do nebes; in mlajši: Ali so res dostojni nasledniki viteških generacij, katere so pred vojami za osvoboditve in uedinjenje preletirali.

Naši sovražniki, zaskrbljeni z našimi uspehi, so se odločili k obupnemu koraku. S podlim ubojem našega narodnega kralja, izvršenim po plačanem manjaku, so izvršili atentat na sigurnost naše domovine. Prišla je ura, ko bodo vsi člani Narodne odbrane morali dobro odpreti svoje oči in ko bodo morali biti pripravljani za viteške podvige v službi nacionalnih idealov prav tako zanesljivo kot so to delali pred vojno člani NO. Zatorej morate v s svojim odločnim nacionalnim unitarističnim stališčem preskrbeti zasluženi mir pepelu heroja, iz katerega krvi je vzklilni cvet uedinjenja v svobodi.

Prepričati morate vse tiste, ki so prepričani z mržnjo napram naši naciji, da ni mogoče s tremi revolverskimi strelji ubiti našo nacijo in domovino.

Vi morate skrajno požrtvovalno in disciplinirano ter do fanatizma odločno zgostiti svoje vrste okoli prapora NO, ki je razvit in plapolja za vzvišene narodne ideale.

Posebno omladinci NO morajo pokazati vsemu svetu, tako prijateljem kot neprijateljem, da so dostojni sinovi nesmrtnih graditeljev Jugoslavije. Posebno omladinci se morajo potruditi, da dajo še živim bojevnikom, herojem, popoln dokaz, da njihovo delo prihaja v zanesljive roke. Oni jim morajo s svojo odločnostjo in resnostjo oblažiti bolešč, ki jih je obšla z izgubo prvega vojnega tovariša.

Narodno in državno edinstvo so svetinja, za katere mora vsak od nas in vsi skupaj živeti, in če je treba tudi umreti.

Vsi obzirni in zveze padajo pred temi svetlimi načeli. Prva misel in služba podnevi in ponoči bodi mlademu kralju in domovini.

Večno pripravljani in disciplinirani pričakujte odredbe svojega vodstva, čuvajte nad vsemi pojavi v svoji okolici, da bi mogli izvršiti izročilo pokojnega kralja:

ČUVAJTE JUGOSLAVIJO!

Bratski pozdrav holesti in ponosu.

Predsednik Središnega odbora NO:

ILIJA Ž. TRIFUNOVIĆ.

Glavni sekretar,

član Središnega odbora NO:

UROŠ BJELIĆ.

Svetovni praznik varčevanja

Samoupravne hranilnice Jugoslavije, Českoslovaške in Poljske, združene v »Slovanski zvezi hranilnic«, so izdale ob priliki letošnjega X. svetovnega praznika varčevanja za slovanske narode še poseben poziv, kjer pozivajo vse Slovane, naj si prizadevajo z razumnim varčevanjem utrditi svoj položaj in si tako zagotoviti boljše bodočnost. »Slovanska zveza hranilnic« objavlja ta poziv v prepričanju, da se blagostanje slovanskih narodov ne da doseči in zagotoviti brez varčevanja, ki mu slovanske samoupravne (to je: mestne, občinske, okrajne in banovinske) hranilnice najboljše služijo. Zgolj s pomočjo varčevanja se lahko zbere močan kapital, s katerim bo možno doseči in zagotoviti blagostanje, kulturni in gnotni napredek Slovanov. Poziv »Slovanske zveze hranilnic« končuje s pomembnim stavkom: Slovani varčujte — varčujte razumno!

Dvoje srečanj

Včeraj je bil turoben, meglen jesenski dan. Na cesti sem srečal delavca. Ves sključen je bil, bledega upadlega obraza in globoko vdrtih oči. Skoraj ga nisem spoznal. Malce sramežljivo me je pozdravil, kot da bi se bal, da ga ne spoznam več. Stisnil sem mu koščeno roko: »Kako ti je? Slab si! Bolno se je nasmehnil: »Kaj hočem? Živi se. In ti? Morda imaš cigareto?« Opazil sem da mu je neprijetno govoriti o njegovem žitju. Dal sem mu cigareto. Zahvalil se je. Nato pa pripovedoval s hripavim glasom: »Veš, bolan sem bil. Pa me je vzelo nekotiko. Slabo zaslužim in se še nisem poravnil. Predčasno sem moral zopet na delo. Kaj hočeš, zima bo in lakota ne vpraša«. Govoril je sunkoma, v pretiranih stavkih.

»Kaj pa »Svoboda«? Ti si bil vendar njen član? Te nič ne podpira, se nič ne zavzame zate?«

»Ti, pa da bi se zame zavzeli? Kdor ni njihov, jih tudi nič ne briga. Jaz nisem več gori (misli je lokale v Delavski zbornici). Že dolgo ne. Veš, pravijo, da se borijo za resnico proti frazam, pa sami frazarijo. Na

ti povem — saj je vseeno kdo si, — da je le redko kdaj kdo tak junak. Spozna, da je vse nič — in se ubije. Drugi pa, ki jih je smrti strah, pridigujejo vsega zlomka. Kar se smrti posameznika tiče, to naj drugega nič ne briga. Mrtev je, nihče ga ne oživi, pa tudi nikomur več ne škodi Amen — konec. Haha... ha.«

»V smrti ni razlike, pridigujejo«, je nadaljeval. »Pa jo le delajo. Ta, vidiš, je zunaj pokopan. Menda mu ni žal. Meni tudi nebi bilo. Tisti pa, ki so notri — še v smrti so reveži in bogatini. Temu so trhel križ zasadih na zglavje — vsaj lahko nosi! Drugi pa, — saj vidiš. Cirkus so nanje postavili in sejmišče. Ti nisi poznal Španhalka. Si še premlad. Pajdaša sva bila in dobro sva prejšnje čase živela. Pаметen dečko je bil. Končno pa ga je le pokenal. Vse svoje življenje je skoparil in po pasje živel — pogreb pa je hotel imeti tak, kot sam župan. Tak tepel! Meni pa bo vseeno. Če bi bil tako bogat kot on, bi se dal sežgati. Da bi v časopisih pisali. In farji bi se penili od jeze, — ker niso nič zaslužili halaha... « Režal se je na ves glas, da so se ljudje ozirali. Ko so ga spoznali, so se jim resna lica raztegnila v nasmeh. Smejali so se bebca-velikanu.

Maribor

m- Okraden autor. Prošli teden je na potu v Romunijo bil v vlaku na progi Zagreb — Beograd okraden mariborski komponist M. Schönherr. Neznani zlikovec mu je odnesel kovček v vrednosti 5000 dinarjev. Tragično je, da so se v kovčku nahajale tudi originalne kompozicije njegove najnovejše operete »Dekliške muhe«, koje dejanje se dogaja v Rogaški Slatini. Libreto je napisal tamkajšnji rojak, slovenski in hrvatski pisatelj Franjo Novak. Da je tatvina avtorja globoko potrla je razumljivo. Sedaj Schönherr v hrvaških listih poziva zlikovca, naj mu vrne vsaj note, vse ostalo pa lahko obdrži. Radovedni smo, koliko »poštenosti« bo imel ta »uzmovič«.

m- Opozorilo! V najtežjih trenutkih, ko je bil ves jugoslovanski narod zgrnjen okoli mrtvega vladarja, se mnogi niso zavedali večnostnega časa. Tako si je neki državni uslužbenec, železničar, stanujoč na Meljskem hribu, krajšal čas z veseljo glazbo. Opozorjamo, da bomo v prihodnje imena takih objavili v našem listu, javnosti v vednost!

Ptuj

Projeli smo: Neki ptujski brivec, ki zatrjuje, da je sin pristnega kranjskega Janeza, je radi svojega nacionalnega navdušenja utrpel marsikatero škodo. Po lanskem proslavljanju septemberskih dogodkov, se je proti njemu pričelo z odkrito gonjo, ki je postala tako skrajno nesramna, da so ubogega brivca odposlali na zdravljenje v bolnico za živčno bolne. Seveda so ga zdravniki takoj po preiskavi odpustili kot duševno povsem zdravega. Kakor je naš brivec pozneje izvedel, je bila ta poteza izvršena in povzročena od nekega Nemca, ki je imel na tem velik interes, da spravi s pota nacionalno zavednega človeka. Ta »nemški nadčlovek« se je že večkrat zelo laskavo izrazil o »slovenskih osliih in tepcih«, pa ga še nihče ni poklical na odgovor.

Kulturne beležke

Repertoar Nar. gledališča v Mariboru.

Sobota, 3. nov. ob 20. uri: »Idealen soprog«.
Red C.

Nedelja, 4. novembra ob 15. uri: »Hlapci«.
Znižane cene. — Ob 20. uri: »Konflikt«.
Premijera.

Žalna komemoracija za našim Velikim kraljem se je vršila v petek. Uvodno žalno besedo je govoril pisatelj in glavni urednik »Večernika«, Radivoj Rehar. Nato so sledile orkestralne točke, deklamacije in drama »Neznani junak«.

Oscar Wilde: Idealni soprog. Drama v štirih dejanjih. Motiv sam: barantanje z delnicami za panamski prekop, je zgolj tipičen primer, s katerim ne bi smela umetnost operirati, ako hoče biti spoštna in vzgojna. Wilde je Anglež in njegova umetnost je tipično angleška. Lahen humor, pomešan z resnimi akcenti ter duhoviti slog z zanimivimi peripetijami, dčči to dramo ter jo dvigujejo nekoliko nad nivo običajnih zabavnih komadov. — Režijo je vodil Vladimir Skrbinšek. Z razumevanjem ji je podal ono živahnost in ovdarjenost, ki jo drama zahteva. Nekoliko prazno je učinkovala scenerija. Kompromis scene sobe in vrta v drugem in zadnjem dejanju mi je nerazumljiv.

Naslovno ulogo viscounta Goringa je igral Skrbinšek sam. Bila je njegova mojstrovina.

Ga. Sava Severjeva se je v vlogi mrs. Cheveley prvič predstavila občinstvu. Teško je podati sodbo o njej, dokler je ne spoznamo tudi v drugih vlogah. Njena mrs. Cheveley je bila glasovno premalo tajinstvena. Morda se je skušala približati Garbini kreaciji Mate Hari. Toda tak poizkus bi bil prenevarjen. Gromov sir Robert Chiltern je bil preveč zunanji. Mnenja smo, da težkih scen ni treba podkrepiti z odpiranjem ust. Starčeva kot lady Chilternova se je zelo trudila z ulogo, ki ji povsem ne odgovarja. Dober karakteren lik je bil Furijanov Caversham. Barbičeva je ljubko in pristržno zaigrala ulogo mabel Chilternove. Izmed manjših ulog sta po svoji dovršenosti izstopala gđ. Kraljeva kot lady Markbyjeva in Kosič kot Goringov sluga Phipps. — O m e g a.

Debut v gledališču. V reprizi »Idealnega soproga« je debitirala mlada, talentirana Milena Godimova. Debitantka se sicer še ni mogla povsem sprostiti v vlogi in prilagoditi odrskemu okolišču. Vkljub temu pa je bila pristrčna in nikoli pretirana. Tako smo v njej zaslutili velik, mlad talent, ki si sicer še išče svoje poti in tipične note v ustvarjanju. Bravo, temu mnogo obetajočemu debutul!

k- Branislav Nušič, sedemdesetletnik. Ta mesec je slavil svojo sedemdesetletnico popularni srbski komediograf Branislav Nušič.

Pri spiritistih

Človek, veru v življenje in si ga razlagaj naravno!

Sotrudnik »Borbe«, ki je temeljito proučil vse okultistične vede, je zbral nekaj zanimivih podatkov o spiritizmu in spiritističnih krožkih, ki jih je v Mariboru in njegovi okolici mnogo. Ker je spiritizem jako temna stran današnje družbe, je prav in potrebno, da se tudi mi pobavimo z njim.

Sotrudnik poroča:
Predmestje. Hiše so nizke in redke. Ves blaten sem prispel v hišo, kjer je bila napovedana spiritistična seja. Sprejeli so me z nekim nezaupanjem. Predstavil sem se jim kot človek, ki se je temeljito bavil z vsemi takimi in sličnimi nadnaravnimi pojavi. Tega jim ne bi smel povedati. Kajti sedaj se niso upali povedati mi vseh bedastoč, o katerih se z neko spoštljivo grozo sušlja po predmestju. Pripovedovali so, da se je pred leti eden izmed teh spiritistov obesil, da bi tako potrdil eksperiment. Objubil je namreč duhovom, da se jim takoj po svoji smrti javi pri »sejansi«. (Tako imenujejo spiritisti svoje seje.) Koliko je resnice na tem, ne vem. Bilo nas je osem. Gospodinja nas je povabila v nizko sobo. Luč so pustili v kuhinji tako, da je svetloba prihajala skozi vrata. Posedli smo okoli mize. Najstarejši član imenujejo ga »škof«, je razdelil neke listke. Njegov obraz je bil zelo naiven. Sploh se mi dozdevajo nekateri teh ljudi precej čudni. Kot da bi jim lahko bral iz oči versko blaznost.

Na listku je bila z okorno roko napisana neka molitev. Slovenščina je bila tako slaba, da me je silila na smeh. Nato smo se pokrižali in pobožno zmolili, oziroma prebrali molitev. Kulnijska vrata so se zaprla. Šele polagoma so se moje oči privadile temi, da bi razlikovale silhete postav. Zasljal sem škrtanje svinčnika in šum papirja. Napel sem pogled. Da, moj sosed je pisal. Nato je nekdo zahteval luč. Pri svetlobi so prečitali pismo. Naslovljeno je bilo name. Neznani duh, zaščitnik tega krožka, me je pozdravil in kot novega člana pozval, da mu ostanem zvest. Vsa stvar se mi je zdelala smešna prevara. Vse to je vendar napisal moj

sosed. Vprašal sem jih, na kak način je nastal ta poziv. Sedaj se bodo ujeili... Toda čudno! Nisem pričakoval, da bodo priznali. Oni, najstarejši mi je pojasnil: »To je pisalni medij. Zgubi vso lastno voljo, katere se polasti duh. Duh vodi njegovo roko in piše...«

»Res, zanimivo!« sem odgovoril. Ogledal sem si medija natančneje. Njegovo lice je bilo ostro izklesano. Pogled je bil lokav in prodiren. Kmalu sem si bil na jasnem, da je pravzaprav on duševni oče vsega pokreta. »Škof« in vsi ostali so le igračke v njegovih rokah. Motriča sva drug drugega z grozečim pogledom. Za hip sem se nekoliko nasmešnil in ukazal: »Dalje!«

Zopet tema. Nekaj minut smo sedeli povsem mirno. Nihče si ni upal prav dihati. Tedaj — globok vzdih. Glas je bil tako nenaravno živinski, da nas je pretreslo: »Jooj — jooj — aaa — a«. Polagoma sem vstal in se sklonil preko mize v smeri, od koder so prihajali glasovi. Skozi okno je prihajalo nekaj svetlobe in tako sem povsem lahko natančno videl. Še sedaj me je nekoliko groza, če se spomnim: Tik pred mano je v naslonjaču slonel starec. Oči so mu bile široko razprte in obraz čudovito skremžen. Zrl je nekam pod strop in ustne so se mu počasi premikale kot v prividu: »Jooj — moja otroka, kako me vabita. Tilček se smeje — zdaj — zdaj sem v nebesih — kaka sreča — tam prihaja On — On — Bog! — Kača — kača mi je za petami — ugrizniti me hoče — Tilček, brani me — otrok! — Bog, Bog! — Začel je otepati okrog sebe in tulil na ves glas. Nato je nenadoma utihnil. Ko so prinesli luč, je neka ženska klečala pred njim in ga motrila kot svetnika. Vsi so stali okrog njega ter ga izpraševali, kaj je videl. On pa se je samo smehljaj in trdil, da se ničesar ne spominja. Kmalu na to je »škof« zaključil sejo.

Tedaj sem jih prosil, da naj eksperimentirajo še z mizico. Izjavili so, da tega poizkusa ne smatrajo resnim, da so v svojem proučevanju že precej dalje. Vendar pa upajo, da s časom odkrijejo še nove možnosti zblizanja z onostranstvom. Kajti duhovi so jim izvanredno naklonjeni.

Prevara ali resnica? Kako je sploh prišlo do spiritizma? Zakaj se ljudstvo vedno bolj zateka v mistiko in okultizem? Ta vprašanja se nam pojavljajo nehote. Pojasnimo jih lahko samo s časovnim razvojem. Zgodovina nam prikazuje vselej časovne reakcije. Tako je na mistiko srednjega veka sledil racionalizem, vera v edino merodajni človeški razum.

Ta doba razuma je povzročila silen razmah tehnike. Obenem pa je rodila malega, delovnega človeka, ki s svojim razumom ni

mogel dojeti ves ta napredek. Razmere so ga prisilile, da si je v svojem obupu iskal utehe v mistiki, ker je bil za vsak razumski odpor proti moterijalizaciji sveta preslaboten. Mistika mu je postala balzam, ki je blažilo hladil njegove rane. Vsak človek, ki se umakne življenju, ker spozna svojo slabotnost, je disponiran za mistiko. Zato vlada mistika skoraj izključno med delavstvom, ki si išče v njej utehe in degeneriranim meščanstvom, kateremu je injekcija. Komaj pa je človek za mistiko usposobljen, vidi pojave in fenomene, ki morda niti ne obstajajo. Sugestija, posebno pa avtosugestija je najmočnejša sila na svetu.

Ako si hočemo pojasniti prejšnje pojave, jih lahko zavrtnemo kot golo prevaro, lahko pa jih, če bi bila gornja medija res verodostojna, razlagamo na drug, povsem naraven način: Ako človek prime za svinčnik in si v mislih venomer ponavlja kako besedo, rečimo besedo »mati« in pri tem povsem izključni voljo, mu roka sama ob sebi polagoma zapiše »mati«. Ta poizkus sem že sam večkrat poizkusil. In vendar mi ni pomagal nikak »duh«. Ali pa drugi primer: človek se je z molitvijo, temo, pričakovanjem in z vero v možnost fenomena tako pripravil, da zapade v resničen »trance« (nekak spiritističen spanec). Ker je mislil vselej na osebe, ki jih bo v »tranceju« videl, se mu v resnici pojavijo. Vera je urednica čudež. Človek je z okultizmom zopet odkril magične sile svoje duše. Hipnoza obstoja že od vsega začetka, pa jo je v resnici zaznal šele Messmer. Tako so v naši duševnosti še lahko sile, ki presenečajo. Vendar so popolnoma naravne in vsaka nadnaravnost je samo navidezna.

Spiritizem in okultizem sta poguba našega malega človeka, kajti vera vanj je tako absurdna in abnormalna, da povsem zbeha nerazsodnega, ki često konča v blaznosti. Človek veruj v življenje in si ga razlagaj naravno!

Sodobna žurnalistika

Časi so se izpremenili in se še izpreminjajo. Naše politično kakor tudi gospodarsko mišljenje je zrahljano in razrvano. Slutimo veliko pripravo bodočih stvari. Mnogi, ki žive v bedi in siromaštvu, si žele predvojnih razmer. Toda kolo zgodovine se vrtil naprej in nikoli nazaj. In še to: saj nam je prav preteklost pripravila neznosno sedanost.

Ta dejstva so izpremenila tudi vlogo žurnalistike. Prej je bil njen namen vplivati in pridobivati človeka za gotova politična stališča. To je rodilo mnogo sovraštva. Doseči veliko politično kričavost, ki se je stopnjevala večkrat do bojnega hirupa, to je bila njena najvažnejša življenjska naloga. Končno se je vendar večina občinstva odvrnila od takega novinarstva. Bila je pač treznejša od svojih »duhovnih voditeljev«. Strankarstvo zgineva in z njim demogoške metode. Obstoj je v današnji moderni državi zamčen le onemu časopisju, ki oznanja evangelijske sporazume in pobratimstva. V okviru teh razmotrivanj seveda najdejo tudi kritike opozicije, ter lastne ideje in lastni smotri svoje upravičeno in potrebno mesto. Vendar se naj sodobni tisk vselej jasno zaveda, da so nikoli več ne sme postaviti v službo zasobnih interesov, temveč edino v službo gospodarske zajednosti in vsega naroda. Edino na ta način si bo časopisje obdržalo spoštovanje občinstva. Problemi reorganizacije industrije, obrti in trgovine, kakor tudi narodnega gospodarstva, se naj vselej obravnavajo po pravici in v duhu naroda. Koliko se je grešilo na tem polju! Skozi desetletja so nam vsiljevali mnenje, da je domovina premajhna, da nam ne more nuditi dovolj kruha. In vendar nam je v teh kratkih letih narodno gospodarstvo pokazalo prav nasprotno. Isto je z vprašanjem brezposelnosti. Ljudje brez idej so propagirali brezupnost in tako pripravljali tla vsem političnim bedastočam in zločinom. Danes seveda vemo, da je domovina dovolj prostorna za vse njene člane, če bi zmagali temelji dejavskega vprašanja. Tudi tu naj vrši časopis nalogo razkrivanja spoznavanj in naj oznanjuje upanje v boljše bodočnost. Množica časopisov pa je današnji družbi zameglila jasen vpogled v sodobne razmere. To naj sodobna žurnalistika spozna. Šele potem bo lahko zopet učitelj svojega ljudstva.

Pohištvu, vložke, tapetništvo in dekoracije

najceneje nud

NOVAK
Maribor, Ve rinjska 7
Koroška 8
Telefon 29-05

Najnovejši vzorci ikan n blaga za pohištvu, zavese in madrace

Angleški salon

diplomiran in odlikovan v Londonu.

Se priporoča krojaški mojster

ŠTIBERC RUDOLF, Meljska cesta 1

Največja izbira

pletenin in perila samo pri

M. Tomažič - Maribor

Dvorakova 10.

Oglejte si neobvezno našo zalogo!

Čemu hodite v tujino?

Po geslu „Svoji k svojim“ — nudim izvršitev vseh krojaških del po najmodernejšem okusu doma. — Številna priznanja, cene zmerne. Poizkus zadostuje!

I. angleški modni magazin

Maribor, Dvorakova 10.

Sirite „BORBO“

Drobne zanimivosti

z- Brezposelnost na Poljskem. V tem letu je brezposelnost na Poljskem narastla za 15 odst. Poljska ima nad 250.000 brezposelnih, kjer pa niso vsteli oni, ki so trenutno zaposleni pri raznih gradnjah in izsuševanju zemljišč, ki se vrši na račun države.

z- Tisoč listov in revij je prenehalo izhajati v Nemčiji od leta 1932. do danes.

z- 149 novih radio-postaj bodo komu prihodnjega leta zgradili na teritoriju Sovjetske Rusije.